

A MAGYAR KATASZTRÓFAVÉDELEM ÁLTAL VÉGZETT BEAVATKOZÁSOK

Absztrakt

A katasztrófavédelem átalakulásával, megújulásával a káresetekhez történő riasztások is alapvetően megváltoztak. A riasztások megindítása, annak lefolyása ma már teljes mértékben informatikai alapokon nyugszik. A riasztások kezelése teljes mértékben a katasztrófavédelem megyei szervekhez kerültek, ami a kezdetekben több kérdést is felvetett. A riasztások megindításakor fontos, hogy az élet és anyagi javak védelme természetesen előtérbe kerül, ezért a hatékony feladat végrehajtás érdekében gyakran szükséges különleges szerek is riasztásra kerülnek a kárhelyszínre.

Kulcsszavak: katasztrófavédelem, tűzoltás és műszaki mentés, beavatkozás, káreset, mentés

INTERVENTIONS OF THE HUNGARIAN DISASTER MANAGEMENT

Abstract

The reorganisation and renewal of disaster management resulted in fundamental changes in alerts to damages. Dispatch and its course is entirely information technology-based today. Alert levels are commonly misinterpreted by the public. County bodies of disaster management have become solely in charge of managing alerts, which posed several problems in the beginning. Upon dispatch, it is important to prioritise the protection of human life and material goods, so special vehicles often have to be alerted for the sake of effectiveness.

Keywords: disaster management, fire and technical rescue, intervention, accident, rescue

Módszer: A szerzők áttekintik és ismertetik az ide tartozó jogszabályokat, amelyek a beavatkozások menetét, végrehajtását szabályozzák. Értelmezésre kerülnek, azok a t zoltói beavatkozással kapcsolatos fogalmak, amelyek esetében a t zoltói állomány káreseteknél történő alkalmazása szükséges. A szerzők részletes elemzést végeznek a rendszer működésével kapcsolatban. Bemutatásra kerülnek az egyes fokozatokban a helyszínre vonuló járművek, a t zoltó szaknyelvben a szerek. A szerzők az általános kisebb erő-, - eszközrendszert igénylő t zoltói beavatkozásoktól haladnak a speciális, különleges szerek, helyzetek bemutatásáig, melyeket konkrét esetek megjelenítésével érzékeltetnek. A szerzők elemzést végeznek arra vonatkozóan, hogy az egyes riasztások mitől válnak speciális, különleges beavatkozást igénylő mentési helyzetekké. Bemutatásra kerülnek, hogy a speciális különleges szerek, milyen esetekben kerülnek alkalmazásra. A szerzők számba veszik az adott fokozatokban vonuló szerek mennyiségét, illetve a vonulásban résztvevő személyek létszámát.

Eredmény: A cikk rávilágít arra, hogy a mentést a riasztás megindításától annak megkezdéséig, mely módon lehet hatékonyabbá tenni. Részletesen bemutatásra kerülnek a t zoltói szerek, különös tekintettel a speciális beavatkozásokat végrehajtó t zoltói járművekre. A szerzők kitérnek a helyszínre vonuló állomány létszámára, feladataira. Az írás az olvasó számára képet ad a riasztási fokozatokról, betekintést ad a riasztási fokozatokról a különleges és speciális mentésekre. Ismertetésre kerül, hogy mely esetekben szükséges a kárhelyszínre különleges, speciális egységet küldeni.

BEVEZETÉS

A katasztrófavédelem átalakulásával¹ a szervezet működésében jelentős változások történtek. Bár már évek teltek el az átalakulás óta még mindig rendszeresek a katasztrófavédelem működésével kapcsolatos félreértések a társadalom részéről. Nem csak a jogi környezet változott meg, hanem szervezeti átalakulások zajlottak le és a feladat végrehajtásának szempontjából is több intézkedés került bevezetésre. Az átalakulás eredményeként a szervezeten belül több esetben is előfordult, hogy a beavatkozó állomány eltérően intézkedett

---

¹ 2011. évi CXXVIII. törvény a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról alapján

azonos jellemzőkkel bíró káresemények alkalmával, de olyanra is van példa, hogy az új rendszer által alkalmazott jogszabályok jogi vitára adtak okot a szakemberek között.

Az átalakulás folyamatát, valamint az ezzel járó változásokat a közvélemény, valamint a média is többször helytelenül félre értelmezte. A riasztások során használt fogalmakat a korábbi a hivatásos önkormányzati rendszerben működő tűoltóságok által használt módon értelmezte a civil társadalom. Fontos, hogy az állampolgárok minél szélesebb köre legyen képes értelmezni a rendszer működését, ezért helyénvaló, hogy az új rendszer részletesen bemutatásra kerüljön mind a kárhelyszínre vonuló állomány nagyságrendje, mind az erők, eszközök rendszer tekintetében.

A katasztrófavédelem átalakulásával a beavatkozó állomány munkája több esetben is az új jogszabályok hatására átalakult, megváltozott. A riasztások minősítése és menete a műveletirányítás szabályozói is új elírások alapján történik. [1] Az általános beavatkozást a speciális, különleges beavatkozástól általában a helyszínre vonuló szerek típusa, felszerelése határozza meg. Vannak olyan káresemények, ahol a katasztrófavédelem technikai felszerelése már nem megfelel a mentés elvégzéséhez, így speciális egységek, felszerelések közreműködését szükséges igényelni. Bemutatásra kerülnek azon jogszabályok, melyek a beavatkozó állomány munkáját szabályozzák a káresemények során. A szerző ismerteti a tűoltóság által alkalmazott erők, eszközök rendszert. Fontos, hogy az olvasó részletesen megismerje a katasztrófavédelem működését a káresemények során.

A cikk megírása során a szerző összegyűjtötték a tűoltóság által történő speciális beavatkozásokkal kapcsolatos jogszabályokat, valamint a speciális mentési munkákat végrehajtó szervezeteket, egységet. A szerző a cikk elkészítése során felhasználták a Zala Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság Fügyeleti Osztályán szerzett személyes tapasztalatokat, valamint a kutatómunka során állásfoglalást kértek a speciális mentési szervezetek vezetőitől, tanulmányozásra kerültek a szervezetek felszerelése.

Megvizsgálásra került több olyan káresemény is, amely során egyidejűleg több különleges mentési szervezet, társ szervezet beavatkozása vált szükségessé.

JOGSZABÁLYI HÁTTÉR

Ahhoz, hogy teljesen áttekinthetővé váljon a káreseteknél történő beavatkozó állomány munkája fontos, hogy a működést szabályozó alapvető jogszabályok értelmezésre kerüljenek. A káreseteknek két fajtáját különböztetünk meg:

- T z eset
- M szakai mentés

A cikkben a működési szakai mentések bemutatásával kerül ismertetésre a rendszer működése, mivel a működési szakai mentések során gyakrabban kerül sor speciális eszköz, illetve szervezet alkalmazásra. A beavatkozásokkal kapcsolatos alapvető fogalmak értelmezése a 6/2016. (I.24.) BM OKF utasításban - a T zoltás-taktikai Szabályzat és a M szakai Mentési Szabályzat kiadásáról - pontosan meghatározásra kerülnek. Az alábbi fogalmak megismerése elengedhetetlen ahhoz, hogy a mentések kivitelezése, végrehajtása helyes módon kerülhessen értelmezésre.

T z (t z eset): az az égési folyamat, amely veszélyt jelent az életre, a testi épségre vagy az anyagi javakra, illetve azokban károsodást okoz [2]

M szakai mentés fogalma: természeti csapás, baleset, káreset, rendellenes technológiai folyamat, működési meghibásodás, veszélyes anyag szabadba jutása vagy egyéb cselekmény által előidézett veszélyhelyzet során az emberélet, a testi épség és az anyagi javak védelme érdekében a t zoltóság részéről - a rendelkezésére álló, illetve legfeljebb az általa igénybe vett eszközökkel - végzett elsőleges beavatkozási tevékenység [3]

Szer: a t zoltóság olyan készenlétben tartott gépjárműve, amely a beépített és mállházott szakfelszerelésekkel, oltó és segédanyagokkal együtt áll rendelkezésre a t zoltási és működési mentési feladatok végrehajtására [4]

1. ábra. Gépjármű feckendők a szertárban, forrás: BM OKF Médiaszerver

Raj: a tűzoltás és műszaki mentés szervezetének taktikai része, amely a rendelkezésre álló eszközeivel önálló beavatkozásra képes, létszáma 1+5 fő [4]

Csökkentett raj: kiadásáról a tűzoltás és műszaki mentés szervezetének olyan taktikai része, amely a rendelkezésre álló eszközeivel önálló beavatkozásra képes, létszáma 1+4 fő [4]

ÉLETMENTÉS

Nagyon fontos feladat az *életmentés*, mikor használhatjuk ezt a kifejezést? A 39/2011. (XI.15) BM rendelet 42§-ában meghatározza azokat a körülményeket, melyek az életmentés fennállásához szükségesek:

„Az életveszélybe került személy(ek) mentését – mint az első és legfontosabb feladatot – akár anyagi kár okozásával is el kell végezni.

Közvetlen életveszélyben lévőknek kell tekinteni mindazokat, akik olyan helyzetben (tartózkodási helyük közvetlen hatáskörbe van kitéve, füsttel, gázzal telített), állapotban (eszméletlen, vagy azonnali orvosi ellátást igénylő sérülés), körülmények (robbanás, vagy épületszerkezet összeomlás, egyéb más ilyen jellegű hatás) között vannak, amelyek alkalmasak az emberi életfunkciók megszüntetésére vagy súlyos károsítására és ezekben saját erejükkel fogva nem képesek kimenekülni.

Közvetett életveszélyben lév nek kell tekinteni azokat is, akik a közvetlen életveszélyb l saját erejüknel fogva képesek menekülni, továbbá mindazokat, akik az életmentés nélkül közvetlen életveszélybe kerülhetnek.” [5]

ZÁRT TÉRBE VALÓ BEHATOLÁS

Zárt tér: az épített környezetben olyan bármely anyagú és kivitel falazattal körülvett terület (akár több helyiségb l álló is), ahol a ki és behatolás csak korlátozott átjárási pontokon hajtható végre, továbbá a falazaton való átjutás csak bontási m velettel lehetséges. [6]

Amikor a t zoltók nem speciális mentéshez vonulnak, akkor úgynevezett „szer” vonul a káresethez. A szeren általában egy raj vagy csökkentett raj található. Amennyiben szükséges, úgy a káresetekhez egyszerre több szer is tud vonulni, mivel egyes t zoltóságok állományába egy szolgálati id ben kett -, de akár három szer is rendelkezésre állhat valamint több t zoltóságról is lehet er ket riasztani. Ezekben az esetekben még nem beszélhetünk különleges mentésekr l.

2. ábra Beavatkozás közben, forrás: BM OKF Médiaszerver

A t z eseteknél, illetve a m szakai mentéseknél végre hajtott beavatkozások során számos esetben el fordul, hogy egy speciális, különleges szer is szükséges a kárhelyszínre. A különleges szert az a személy kezelheti, aki az arra el írt speciális kezel i tanfolyamot elvégezte.

A különleges szerek alkalmazására speciális helyzetekben kerül sor. T z eseteknél a leggyakrabban a magasból ment t, illetve a vízszállító járm vet alkalmazzák. M szakai mentések során is több szer kerül alkalmazásra. A leggyakrabban riasztott szerek a gyorsbeavatkozó szer, illetve a bázis daru.

A gyorsbeavatkozó hétköznapi nevén „pálya”, amely 3500 kg alatti gyorsmozgású kisteherautó. Adottságai révén képes nagyobb sebesség elérésére így gyorsabban a helyszínre tudja szállítani a rakterében tárolt speciális beavatkozó eszközöket (roncsvágó, aggregátor).

A bázis daru olyan speciális daruval illetve csörl rendszerrel rendelkező teherautó, amely akár 50 tonna megemelésére is képes. Leggyakrabban teherautók, illetve nyerges vontatók emelésére, valamint vontatására alkalmazzák.

A különleges szer értelmezéséhez érdemes az azt meghatározó fogalommal megismerkedni: **Különleges szer fogalma:** *Minden olyan t zoltógépjárm , amelynek felépítménye, vagy felszerelése az általános, többcélú igénybevételre kialakított gépjárm fecskend t l eltér. Különleges kialakítása és felszerelése egytípusú t zoltási, vagy m szakai mentési feladat végrehajtására teszi alkalmassá. [7]*

3. ábra. Létraszer alkalmazása, Forrás: BM OKF Médiaszerver

RIASZTÁSI FOKOZATOK

A katasztrófavédelmi felügyelet által történő riasztások során öt fokozatot különböztetünk meg, amelyeket római számokkal jelölünk (I-V). Amennyiben a helyszínre egy különleges szer is vonul az *kiemelt riasztásnak* minősül. A különleges szer helyszínre történő vonulásnak tényét I a káreseményt még nem nevezük különleges káreseménynek. Sok tűzoltóság rendelkezik valamilyen különleges szerrel, pl. létra, vízszállító, amelyek alkalmazását gyakorta igénybe veszik. Ilyenkor is, mint minden esetben, az élet-, és anyagi javak mentését kell előtérbe helyezni. Ennek alapján felvetődik a hatékonyság kérdése.

4. ábra Daru vonulása, forrás: BM OKF Médiaszerver

„A hatékonyság fogalmának különböző meghatározásai lehetnek. Az egyik az ún. szakmai hatékonyság, amely minden szervezet operatív feladatellátásánál fellelhető. Egy t zoltóparancsnok számára a hatékonyság a rendelkezésre álló erővel, eszközökkel az életmentést, a t z és káresetek mielőbbi felszámolását, a kárérték minimalizálását jelenti. A megállapításban már benne van egy igen komoly korlátozó tényező, mégpedig „a rendelkezésre álló erővel, eszközökkel” megfogalmazás.” [8] A parancsnok jelen értelmezésében a katasztrófavédelmi megyei igazgatót érteve: „A parancsnokok gondolkodásmódja – természetesen – ehhez igazodik; így a hatékonyság növelése érdekében ezt a korlátozó tényezőt igyekeznek csökkenteni, vagyis egyre több, speciálisabb és - ki merné általánosságban véve az ellenkezőjét állítani - automatikusan drágább eszközök birtoklását igénylik. Ez a parancsnokok szempontjából egyértelműen helyes igyekezet, és biztosítja is a szakmai hatékonyság növelését!” [8]

Az ország területén létrehozott regionális műszaki mentő bázisok rendelkeznek további speciális szerekekkel (bázis daru, por-, hab konténer, vegyi-, műszaki konténerek). A mentő bázisokhoz tartozó szereket csak különleges beavatkozást igénylő esetekhez riasztják. A bázis daru nyári viszonylatban havonta csak kevés alkalommal, vagy nem is kerül riasztásra, mivel az időjárási viszonyok a közlekedésben résztvevők számára ideálisak.

Téli id szakban a riasztások által történt havi vonulás szám az id járási körülmények hatására nagyban megn . Nagyobb mennyiség hó, illetve fagy esetén a napi vonulás szám akár a többszörösére is megn het. A vegyi konténert vegyi baleseteknél szokták alkalmazni. A konténerrel speciális eszközök (véd ruhák, tároló edények) szállítása történik. Alkalmazására éves szinten egy- egy alkalommal kerül sor.

„A döntést befolyásoló, vagy annak szakmaiságát meghatározó körülményként további sarokkövek fogalmazhatók meg, úgymint a mindent felülíró életmentés els dlegessége, a biztonság és a szakszer ség fontossága.” [9]

Cél: *„A cél, a beavatkozó t zoltók figyelmének minél nagyobb mérték összpontosítása a zavaró tényez k csökkentésével (egyéb zörejek, h kamera kézben tartása, sz k látótér a légz álarcban).” [10]*

Magyarország építészeti szokásai miatt a városokban, létesítményekben található épületek nagysága általában a tíz emeletet nem haladja meg. [11] Az ilyen városokban jellemz en található létrás, illetve emel kosaras gépjárm . Ezeknek a szereknek az el fordulását gyakran ítélnék az ország területén. Többször el fordul, hogy tízemeletes épülethez riasztják a létrás járm vet, de a t z annak csak kis területét érinti. Normál esetben egy szer vonulása is elegend lenne, de az épület adottsága miatt szükséges a létrás szer is a helyszínr.

A fentiek célja összességében mégiscsak az, hogy a helyszínen lév parancsnok döntését el segítse, a bonyolult helyzet megoldását könnyebbé tegye [12]. A bonyolult helyzetek bár ritkának mondhatók, megoldásuk mindig összetett feladat, amely során a speciális, vagy különleges feladatok megoldására alkalmas er k részvétele megkerülhetetlen.

ÖSSZEFOGLALÁS

A szerz k ismertették az általános m szaki mentések jellemz it, majd ezt követ en bemutatták azokat a speciális t zoltó járm veket, amelyek bevetésével egy mentési folyamat különlegessé válik.

Ma már olyan széles a m szaki járm vek, gépek köre, hogy a t zoltóságok állományának szinte lehetetlen a teljes kör mentésre felkészülni, valamint ezt gazdasági szempontból sem lehetséges megvalósítani. Történnek olyan beavatkozások is, amelyek éves szinten csak nagyon ritkán, illetve el sem fordulnak pl. gázkitörés, ezért a t zoltóság azt küls segítség

igénybevételével számolja fel. A ment szervezetek szerves részét képezik a mentéseknek és az ipari fejlődéssel várhatóan egyre több és speciális egységre lesz szükség.

Amikor ilyen egységek beavatkoznak a mentések minden esetben különlegesnek számítanak, mert a megoldást csak összehangolt, speciális munkával lehet elvégezni. Mindig az élet produkálja az eseteket, de a t zoltóságoknak minden esetben helyt kell állniuk, és ha szükséges különleges beavatkozásként kell végrehajtaniuk.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- [1] 16/2016. számú BM OKF f igazgatói intézkedés, a hivatásos katasztrófavédelmi szervek m veletirányításának rendjér l és a riasztás szakmai szabályairól
- [2] 1996. évi XXXI. törvény a t z elleni védekezésr l, a m szakai mentésr l és a t zoltóságról
- [3] 39/2011. (XI. 15.) BM rendelet a t zoltóság t zoltási és m szakai mentési tevékenységének általános szabályairól
- [4] 6/2016. (I.24.) BM OKF utasítás a T zoltás-taktikai Szabályzat és a M szakai Mentési Szabályzat kiadásáról
- [5] A 39/2011. évi, a t zoltóság t zoltási és m szakai mentési tevékenységének általános szabályairól szóló BM rendelet
- [6] Pántya Péter: Zárt térben történ t zoltói beavatkozások kockázatának csökkentése, PhD értekezés, 2011, ZMNE
- [7] 102/2012 F igazgatói intézkedés a t zoltóságok szerelési gyakorlatáról; Online: http://www.katasztrofavedelem.hu/index2.php?pageid=tuzoltas_belso_-szabalyozok
- [8] Restás Ágoston: Az erd t zoltás hatékonyságának közgazdasági megközelítése; VÉDELEM - KATASZTRÓFA- T Z- ÉS POLGÁRI VÉDELMI SZEMLE 18:(5) pp. 47-50. (2011)
- [9] Restás Ágoston: A t zoltásvezet k kényszerhelyzeti döntéshozatala, PhD értekezés, 2012, Budapest, Corvinus Egyetem
- [10] Pántya Péter: Lehet ségek a katasztrófavédelmi, t zoltói beavatkozó biztonság növelésére, In: Pokorádi László: M szakai Tudomány az Észak-kelet Magyarországi Régióban 2014., pp. 214-222., (ISBN:978-963-508-752-5)

- [11] Kátai-Urbán Lajos: Analyses of the activities of hungarian industrial safety's authority for major accidents, In: (szerk.), SAFETY SYSTEMS – 2016: PROCEEDINGS of Twenty Fifth International Scientific - Technical Conference, pp. 31-34.
- [12] Restás Ágoston: Special Decision Making Method of Internal Security Managers at Tactical Level; In: NISPAcee Government vs. Governance in Central and Eastern Europe 22nd NISPAcee Annual Conference. Budapest, Magyarország, 2014.05.22-2014.05.24. ISBN:978-80-89013-72-2

Kalamár Norbert

Nemzeti Közszerológálati Egyetem, Katonai M szaki Doktori Iskola
m veletirányító referens, Zala Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság
Zala County Disaster Management Directorate, operation controller
kalinorbi.vaspor@gmail.com
Orcid azonosító: 0000-0001-8567-8379

Pántya Péter

Nemzeti Közszerológálati Egyetem, Katasztrófavédelmi Intézet
PhD, egyetemi adjunktus, Nemzeti Közszerológálati Egyetem
National University of Public Service, assistant professor
pantya.peter@uni-nke.hu
Orcid azonosító: 0000-0003-2732-2766

A kézirat benyújtása: 2016.11.24.

A kézirat elfogadása: 2016.12.06.

Lektorálta: Rácz Sándor, Nemzeti Közszerológálati Egyetem Katasztrófavédelmi Intézet